

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXXVI

Agost del 2010

Nº 134

Agustí Ferré Pino i les pintures murals del Teatre del Casino Prado Suburense de Sitges (I)*

Isabel Vivó
Josep Milan

PREÀMBUL

La intenció d'aquest treball és aprofundir en l'obra d'Agustí Ferré Pino a través de les pintures murals realitzades en el sostre del saló teatre del Casino Prado Suburense en la segona dècada del segle XX. Hom hi descobreix una personalitat d'un gran bagatge cultural, que demostra els seus coneixements de mitologia clàssica i de simbolisme al·legòric, així com de les tècniques de les diferents arts. La major dificultat que hem trobat és la minsa bibliografia sobre l'autor i en concret sobre les pintures del Prado. Malgrat que la majoria de sitgetans han estat en la sala en innumbrables ocasions, s'han fixat més en el conjunt que en els seus innumbrables detalls, tan dignes de ser comentats.

Després d'estar hores i hores contemplant les pintures del sostre del teatre amb el coll aixecat i amb perjudici de les cervicals o bé ajaguts a terra o damunt de les butaques, hem pogut copsar l'esperit inquiet i cultivat de l'artista. Figures que semblaven posades a l'atzar anaven prenent un sentit i una significació pròpia. En els plafons del sostre, curulls de formes, colors i figures, s'endevinava un *horror vacui* que feia que a cada racó trobéssim detalls sorprenents.

Hem d'agrair al Casino Prado l'accés tant al material arxivístic com al teatre per a l'observació directa de les pintures. Queda una porta oberta per a futures investigacions i aprofundiments sobre la l'obra d'aquest artista sitgetà.

BIOGRAFIA

Agustí Ferré i Pino (Sitges 1884-1960), dibuixant, pintor i muralista sitgetà, va tenir facilitat pel dibuix des de ben petit, cosa que el dugué a estudiar a l'esco-

* L'any 2001 aquest treball va obtenir un accèssit en els premis Carbonell i Gener per a estudiants universitaris.

la de la Llotja de Barcelona amb Agapit Vallmitjana. I fou precisament en aquella ciutat on es va relacionar amb l'efervescència creativa barcelonina de finals del segle XIX i principis del XX. Després es desplaça a Madrid i París on visita els museus del Prado i el Louvre, on entrà en contacte amb els gran mestres.

Entre 1909 i 1912 viatjà a Itàlia (Gènova i Roma), el nord d'Àfrica (Oran) i diverses regions franceses (París, Lió, Orleans). En el seu país encara és un desconegut, però començà adquirir anomenada el 1914, quan la revista madrilenya *La Esfera* publica un article amb comentaris laudatoris sobre el seu art, el fa conèixer i l'ajuda a introduir-se en els ambients artístics. El 1918 es va casar amb Eulàlia Oliver i Bori, i com a fruit del matrimoni naixerien els seus tres fills: Josep, Vinyet i Teresa. Progressivament va anar realitzant exposicions i encàrrecs i va intervenir en la il·lustració de diverses publicacions periòdiques.

Fou un artista independent, de temperament apassionat, fet a la seva. El seu mal caràcter era conegut pels sitgetans, però la seva peculiar personalitat el feia especialment sensible a la naturalesa. Va viure molts anys en una casa del carrer de Sant Joan, on ho recorda una placa de ceràmica a la façana. A Sitges se solia anomenar amb el renom d'en Mona. Ferré Pino fou també un gran pradista, com explica en uns comentaris: "Quan vull trobar Sitges haig d'anar al Prado. Allà veig la noia més eminentment nostra, de tipus una mica grec, allà veig l'home que porta l'empremta del treball i la joia, el pur menestral, però sobretot veig en uns i altres la fidelitat permanent a la nostra *etnos*, en oposició als recaptadors de gent transhumant".

En la seva signatura artística hi han hagut variants, sense raó aparent, en consonància segurament amb el seu tarannà. I així el podem trobar signant com Agustí Ferré Pino, A. Ferré Pino, A. Ferré Pinós i, potser, encara alguna variant més. El 1986 es posaren les plaques de rajoles de ceràmica en el carrer del sector de Terramar que porta el seu nom. El carrer d'Agustí Ferré és entre l'avinguda de Navarra i el carrer Balmes.

CRONOLOGIA

1884 Neix a Sitges el 14 de juliol.

1907 Expos a l'aparador de can Massó un retrat del doctor Benaprès fet amb llapis carbó.

1912 El setembre torna d'un viatge per Granada, París, Algèria, Lió, Orleans i Gènova.

1913 A Guadalajara decora la capella de la marquesa de los Sevillanos.

1914 Unes obres seves són reproduïdes a *La Esfera*.

1915 A finals d'any comença a decorar la capella de l'Hospital de Sitges.

1916 A principis d'any pinta l'escala de l'Hospital.

Publica *La Dansa* a la revista *La Esfera*.

1917 Viatja per presentar dues obres a l'Exposició de Belles Arts de Madrid.

1918 A finals de gener expos a la Sala Reig de Barcelona obres a l'oli i a l'aiguada: *Fantasies orientals* i *Paisatges objectius*. L'onze de febrer, Rafael Padrol suggereix a l'ajuntament de Sitges comprar un dels quadres de la Sala Reig, compra que s'acordà en el següent ple. El mes de març expos dues de les obres de la Sala Reig als aparadors d'El Siglo, al Cap de la Vila. El 26 juliol es casa amb Eulàlia Oliver i Bori.

1919 A començaments d'any s'encarrega a Ferré Pino decorar el cambril de la Verge del Vinyet.

1921 Neix la seva filla Teresa.

1922 L'ajuntament encarrega a Ferré Pino un tapís per a la balconada de la Casa de la Vila.

1923 Publicà un article a *La Ilustración Ibérica* il·lustrat amb dues obres seves. Acaba la decoració del sostre del Casino Prado.

1925 El mes de març expos 44 obres a la Sala Malmadé de Barcelona: *El pescador* (escena de platja), *El premi* (fantasia oriental), *Venus del Garraf* (nu), *Al·legoria a Sitges* (nu), *Contrallum* (interior). Per desembre expos a les Galeries Dalmau de Barcelona 20 obres i alguna altra fora de catàleg.

1926 El mes de setembre expos a la Sala d'Arts i Lletres de Sitges retrats, paisatges i ceràmiques. Per desembre expos a les Galeries Dalmau ceràmiques, olis i aquarel·les. Participa en la decoració del vestíbul de l'edifici de Correus de Sitges. Participa amb un retrat d'Artur Carbonell en la I Exposició d'Art del Penedès junt amb Bergnes, Carbonell, Suñer, Sisquella, Vidal, Utrillo, Casas i Jou.

1927 Exposà a l'aparador d'El Siglo un quadre sobre l'ermita de la Trinitat. El mes d'octubre expos a les Galeries Dalmau, del passeig de Gràcia, junt amb Magí Albert Cassanyes i Artur Carbonell. Participa amb *Tarda de verema* i *El tragner i la seva esposa* en la II Exposició d'Art del Penedès, junt amb Mas i Fondevila, Carbonell, Bartés, Vidal, Ràfols, Mir, Casas, Cabanyes, Ricart i Jou.

1929 Expos a les Galeries Laietanes. Expos a la Sala Busquets 23 obres: *La Trinitat*, *Diumenge a Sitges*, *La Vall*, *Cap de dona...* El catàleg és de Josep Mª de Sucre.

1930 Decora el frontis i el teló de l'escenari del Prado.

1932 Participa en la I Exposició de la Federació de Joves Cristians.

1933 Participa en la II Exposició de la Federació de Joves Cristians: *Església parroquial*.

1934 Participació en la III Exposició de la Federació de Joves Cristians: *Vista de Sitges*, *Traient la barca*, *El*

campanar i La dona del cistell.

1935 Participa en la IV Exposició de la Federació de Joves Cristians. Es sortejà una obra seva.

1942 Expos a als aparadors d'El Siglo dues obres, *Vista de l'església i el Baluard i Retrat*. El mes de maig, en la mort de Bonaventura Julià, l'Eco reproduceix el retrat que li va fer Ferré Pino. El mes de juliol Rafael Casanova li dedicà l'article *Celuloide rancio del Cap de la Vila*, amb un retrat de Pep Capelles.

1944 Expos a 35 obres de diferents èpoques a la Sala Dardo de Madrid. El mes de desembre hi va junt amb Joan Ibáñez Montserrat. Exposició a la galeria La Xarmada, junt amb el vilanoví Amat. Per motius econòmics va estar vinculat a aquesta sala i al seu propietari, Joan Ibáñez.

1945 Exposició de 16 quadres a La Xarmada.

1946 Exposició a La Xarmada de 16 obres realitzades durant la seva estada a Mallorca, amb un catàleg de César González Ruano.

1947 El mes d'agost presenta a La Xarmada l'obra *Baluard*.

1948 El mes d'agost participa a La Xarmada en una exposició d'obres de mestres antics i moderns de pintura. Participà en una exposició retrospectiva d'artistes sitgetans, en els locals de l'antiga biblioteca, amb *Barques amb gent de mar i Vista panoràmica del campanar de Sitges*.

1960 Mor el 2 de gener. Quatre mesos després de la seva mort, el consistori acorda dedicar-li un carrer al sector de Terramar.

1962 A l'estiu exposició commemorativa de la seva obra al Saló Blau de Maricel.

1974 La seva filla Teresa Ferré restaura les pintures de la façana del Casino Prado.

1985 Teresa Ferré restaura el frontis de l'escenari del Saló-Teatre i els germans Baqués dauren de nou el marc d'embocadura.

1986 Exposició antològica al Teatre del Casino Prado organitzada pel Grup d'Estudis Sitgetans amb motiu del 25è aniversari de la mort del pintor.

OBRA PICTÒRICA

Com a característica d'Agustí Ferré Pino es pot dir que era un artista, una persona amant de l'art, amb un fort temperament creatiu. Així ho descriu Isabel Coll: "Si s'hagués de cercar una qualitat que el definís entre les altres, aquesta seria sense dubte la paraula artista. Agustí Ferré fou artista en tot moment de la seva dilatada carrera, demostrant una gran estimació per l'art i realitzant obres pictòriques pel plaer que elles li donaven, independentment de tota preocupació social".

La primera etapa pictòrica de Ferré Pino, està marcada pels seus viatges, especialment influenciat pels ambients orientals, en concret per Egipte. En aquest

període es dedicà al retrat per encàrrec, especialment el femení, amb dones embolcallades en robes riques i rodejades d'un món quimèric. No fou fins a finals de la dècada de 1920, que entrà en un període de més maduresa, perdé interès per l'exotisme i trobà al seu voltant altres possibilitats temàtiques que despertessin el seu interès creatiu, i va començar a pintar escenes de platja i paisatges, amb la tècnica de l'aquarel·la o l'oli sobre tela, de petit o gran format.

Les escenes de la platja de Sitges són una constant en la seva obra. Les pinta en tots els moments del dia, amb una llum vibrant, influenciada per l'escola luminista de Sitges: platges soles amb el mar, platges plenes de gent... Ferré Pino capta també la gràcia de la vila amb la seva llum i la seva expressió: el Baluard, la parròquia, el santuari del Vinyet, la Trinitat, el Vall, el Maricel... I ho fa amb tècniques variades. En uns quadres domina la línia, en altres la pinzellada plena de color. Una altra temàtica sitgetana en la qual Ferré Pino es recreà fou la de les escenes de la festa major, amb obres tant de conjunt com de balls en particular. I no es poden oblidar els dibuixos humorístico-al·legòrics publicats en diverses revistes. També feu dissenys per a forja i bestiari folklòric.

L'any 1946 anà a Mallorca i allí, amb un caire postimpressionista, captà tant el mar com la muntanya. Van ser obres plenes unes vegades de color i de llum i altres de tonalitats fredes, amb gammes de blaus i grisos. Segons cada moment pot donar visions diferents d'un mateix indret. S'interessa per l'expressió humana, la de si mateix i la dels que l'envolten, familiars i amics, captant els seus trets físics i psicològics. I així rebé encàrrecs de sitgetans que volgueren retratats per ell. En els bodegons mostra objectes que semblen disposats casualment. En les composicions de figures ressalta l'estudi dels volums, la llum i les posicions. Assimilà aspectes simbolistes, però també s'interessà per la mitologia i els artistes del renaixement.

Les seves tècniques i procediments són molt variades. Unes vegades les pinzellades són meticuloses, lluny de la improvisació i dominant la línia sobre el color, i altres són tot el contrari, d'una pinzellada ràpida, guiada per la impressió del moment. Tots aquests trets es manifesten en les seves decoracions amb un resultat molt peculiar. Acostuma a ser-hi present el color blau, el blauet, que en algunes ocasions fins i tot arriba a predominar. Ferré Pino practica pintura de cavallet, pintura mural, il·lustracions per a revistes, pintura sobre roba. Una part important de la seva producció està dedicada a decoracions murals, tant religiosa com civil, tant pública com privada.

Com a muralista va realitzar nombroses obres però malauradament moltes d'elles no s'han conservat. A Sitges encara es pot admirar el cambril del santuari de

Nostra Senyora del Vinyet, la capella i l'escala de l'hospital de Sant Joan Baptista i la façana sostre i frontis del saló teatre del Casino Prado Suburens. Agustí Ferré Pino féu nombroses exposicions individuals i col·lectives, moltes d'elles a Barcelona i altres a l'estranger. A hores d'ara encara manca una catalogació raonada de la seva obra.

A principis del més de gener de l'any 1986 es va celebrar al Prado una exposició antològica del pintor, per commemorar el 25è aniversari de la seva mort. L'organització anà a càrrec del Grup d'Estudis Sitgetans, organitzada per Isabel Coll i Mirabent, Antoni Vigó i Marcé i Miquel Vigó i Julià. És especialment destacable l'esforç realitzat per aplegar un nombre considerable d'obres de l'artista disperses en col·leccions particulars i d'aquesta manera poder mostrar l'evolució, peculiaritats i gustos que el movien.

LES PINTURES MURALS DEL PRADO

Introducció

En la creació i consolidació del Casino Prado confluïren tant l'esperit modernista com el noucentista. El concepte 'd'art síntesi de les arts' i de 'l'art per l'art', preconitzats pels modernistes, és present en el tarannà d'aquesta entitat que uneix en un mateix espai les diferents arts. Se la pot considerar una referència a l'art 'total', i hi són presents les 6 arts clàssiques, a les quals cal sumar el setè art, nascut al tombant del segle XX.

Arquitectònicament, el Casino Prado és una construcció que hi ha a la cantonada dels carrers Francesc Gumà i Sant Isidre. Té un ampli jardí i l'edifici consta de planta baixa i dos pisos, tot i que a la façana del carrer Francesc Gumà hi ha planta, pis principal i golfes. Aquesta façana, és de composició simètrica, i consta de tres paraments verticals separats per filades de maó vist. En el central, més elevat, hi ha, a la planta baixa la porta d'accés i al pis principal una finestra rectangular, totes dues unificades per decoració de maó vist, pintures al fresc i un frontó circular. Totes les

altres obertures estan emmarcades també per maó. Corona l'edifici una cornisa.

El primer Prado, l'any 1869, era només una nau rectangular on es feien balls. L'any 1871 es va construir un edifici de planta i pis per a hostatjar la societat recreativa. En aquest primer període, s'accedia al local pels carrers de Jesús i del Ferrocarril, avui Francesc Gumà. Les gran reformes del Prado s'iniciaren l'any 1918. La societat vengué una part dels terrenys que donaven al carrer de Jesús i tancà aquest accés. La fesomia actual de l'edifici, d'estètica noucentista, és el resultat de les obres realitzades el 1925 per l'arquitecte barceloní Josep M. Martino i després s'anà millorant el local social fins a la primeria de la dècada de 1930. Al llarg del temps s'hi han produït altres intervencions.

La pintura es féu present, de forma grandiloqüent, al Prado de la mà d'Agustí Ferré Pino, que va decorar amb pintures murals el sostre i parets laterals de la boca del teatre i les parets exteriors de la façana. L'any 1920 l'escultor Pere Jou, començà a esculpir els capitells de la façana principal i, després d'algunes interrupcions hi seguí treballant des de 1962: "Hi representa al costat del ball de bastons de la Festa Major sitgetana, escenes de la vida del casino: la biblioteca, les partides d'escaacs, i homenatja als seus amics —el poeta Salvador Soler i Forment, el senyor Josep Planas i Robert, qui li encarregà als anys 20, que iniciés els frisos— tot representant-los com a lectors a la biblioteca, o com a espectadors dels escaacs. Un dels frisos resta inacabat per defunció de l'artista".

La música hi ha estat present amb l'orquestra, la banda o la cobla. Com a exemples, el mestre Antoni Català va estrenar el 1911 al Prado *Crepuscles*, amb lletra de Manuel Gibert i Miret, i el 1915 va compondre l'himne a la senyora del Casino Prado. El mestre Manuel Torrens va aportar a l'entitat les vivències musicals de les seves caramelles, la direcció musical de diversos espectacles i sobretot la creació de l'Orquestra Mozart. Amb els anys el Prado ha estat testimoni de l'actuació de diverses formacions i intèrprets musicals: "Destacarem, entre moltes altres actuacions, el Gran Festival de Cant i Música, l'orquestra Municipal de Música de Barcelona dirigida pel mestre Eduard Toldrà, l'orquestra clàssica femenina Isabel de la Calle, el Festival de Música Espanyola amb l'actuació de Maria Canals, la Coral Sant Jordi, l'orquestra simfònica de la Creu Roja, la banda de música del portaavions nord-americà Roosevelt, l'escolania de Montserrat...".

En l'aspecte literari cal assenyalar, la biblioteca, les composicions poètiques de la lletra de les caramelles, i també el vessant teatral amb la representació de textos originals. El teatre fou una de les primeres activitats de la noufundada l'entitat. L'any 1885, es va formar dins el Prado el grup teatral 'L'Artística' substituït poste-

riorment per 'Lo Rebrot'. Es representaren obres teatrals com *El follet*, *L'alegria que passa*, *Gent de mar* o *La fada*, en presència dels seus autors, com Santiago Rusinyol o Peius Gener i altres autors locals. Per l'escenari del Prado han passat els més rellevants artistes de l'escena catalana i fou seu de diverses Festes Modernistes de Sitges, organitzades per Rusinyol i la seva colla. El 1967, s'inicia el Festival Nacional de Teatre de Sitges, que va fixar la seva seu al Prado.

També s'ha de fer esment de la dansa: els balls de societat, els del carnaval o els espectacles de varietats musicals, com els organitzats per Artur Carbonell o més recentment per Jofre Vilà, i les diverses escoles de ballet que ha estatjat l'entitat. I sense oblidar el ball folklòric. Com a local cinematogràfic, va funcionar fins als anys 20, amb acompanyament de música de l'orquestrina del Prado, el sextet Mozart, i després, diverses empreses han mantingut i modernitzat els equips cinematogràfics de l'entitat. L'any 1968 el Festival de Cinema va utilitzar també la sala per a les seves projeccions.

En resum, en el Casino Prado, a més de ser un local d'oci i esbarjo han tingut presència les set arts, arquitectura, escultura, pintura, música, literatura, dansa i cinema, i ha de ser considerat un reducte de cultura. I precisament això és el que va voler reflectir Ferré Pino en les pintures que va fer al saló teatre.

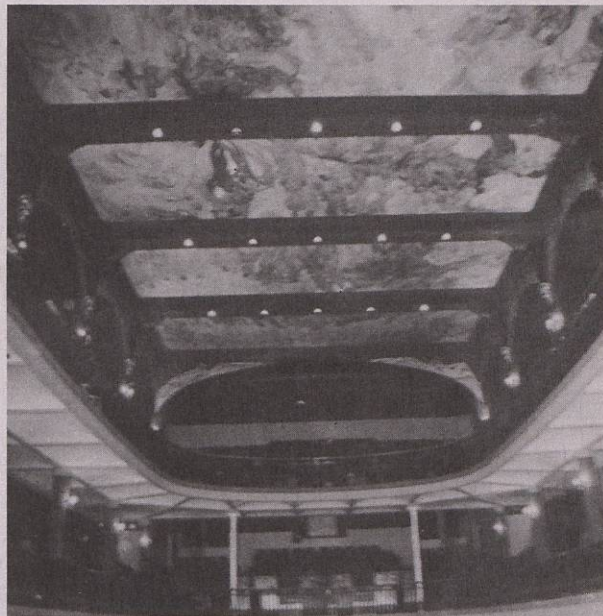
Les pintures

La decoració de la sala d'espectacles del Casino Prado formava part de les reformes projectades el 1918 pel seu president, Josep Planas i Robert. El mes de setembre del 1922, mentre continuaven les obres de reforma del local, s'inaugurà l'escenari. La signatura de l'autor i la data de conclusió de les pintures del sostre, l'any 1923, consten en un dels angles del sostre. Uns anys més tard, el 1929, Isidre Cartró i Robert, president en aquella època, féu decorar el frontal de l'escenari amb figures que representen personatges importants de la mitologia greco-romana i elements al·legòrics. Pel que fa a la dansa, el sisè art, el trobem representat a la façana que dona al carrer Sant Isidre. Nosaltes, però, ens limitarem a l'anàlisi de les pintures de l'interior.

L'estat de conservació de les pintures del sostre i frontis del teatre presenta símptomes de deteriorament. S'han detectat més d'una gotera i alguna d'elles ha fet forat. També es pot observar pintura despresada en alguns punts. Com que és un espai usat habitualment durant tot l'any, els diversos actes malmeten de múltiples maneres el manteniment òptim de les pintures.

Les pintures del sostre

El primer que va pintar Ferré Pino fou el sostre, divi-

dit en diferents plafons amb les al·legories de les diferents arts, la música, la literatura, la pintura, l'escultura i l'arquitectura. S'hi observen notables influències dels artistes renaixentistes italians, sobretot de Miquel Àngel en la Capella Sixtina, i de Massaccio, Tiziano i Rafael. Com també de Blake, que a la seva vegada depèn de Miquel Àngel.

El plafó 1: la Música

Dels cinc plafons que formen el sostre del Saló Teatre del Casino Prado, el de més a prop de l'escenari està dedicat a la música. Ferré hi va representar les quatre menes d'instruments de producció musical, aeròfons, membranòfons, idiòfons i cordòfons.

La primera classe, els aeròfons, és la formada pels instruments de vent que sonen pel buf humà. Un exemple el trobem en el personatge que apareix tocant una mena de tenora, tible o clarinet. Un segon exemple és una munió de circumferències entrelaçades que marquen l'existència de possibles trompetes, tubes i fins i tot de trombons. També hi ha, a la banda l'esquerra, un instrument sitgetà ben característic, la gralla, que recorda el so de tantes festes majors.

La segona mena d'instruments són els membranòfons que sonen per la percussió o frec d'una pell o membrana. Els que Agustí Ferré Pino pinta són els timbals. A la banda dreta es pot observar amb tota claredat dreta un grup de tres timbalers. La tercera classe són els instruments idiòfons, que també són de percussió, però sobre fusta, metall o argila. En aquest plafó hi ha un angelet tocant els platerets i una noia fregant una gerra.

El darrer procediment és el dels cordòfons o que tenen cordes. Els que hi ha representats són puntejats amb els dits. Així, dos angelets toquen una lira, un personatge embolcallat de llençols toca una mena de llaüt, un 'putti' toca un instrument de la família dels llaüts i

una enorme arpa ens ofereix unes notes musicals sortides del braç del compositor.

El resultat és un conjunt tan harmònic i ple de ritme com la mateixa música. En relació amb el color, s'han eliminat el que serien els tons blaus i predominen totalment els ocres marrons i grocs, colors eminentment càlids. Unes línies de color lila ens donen la forma de les figures dels àngels, les ombres que ens perfilen els detalls de la cara els ulls i la boca. El tractament dels volums amb ombres dóna a aquest racó de la composició una riquesa digna de ser destacada.

El plafó 2: la Literatura

En aquest plafó Ferré Pino fa una al·legoria de la literatura. A l'esquerra trobem un grup format per cinc figures que escriuen o que tenen un cartipàs a la mà. A la seva dreta hi ha un grup de figures femenines, a manera de muses inspiradores. Més cap a la dreta, un tercer grup, de tons terrosos, està format per quatre figures masculines i una femenina i sota seu una munió d'angelets. I en el grup de més a la dreta, sembla que les figures estiguin fent un recital o una lectura d'una peça literària. Com a element d'unió de tota la composició, un torrent brolla a l'esquerra i arriba fins a la dreta, com si fos la font de la qual els personatges reben inspiració per a les seves obres. A la muntanya grega del Parnàs, que era a l'antiguitat el símbol de la poesia i la residència d'Apol·lo, les muses i Dionís, un torrent d'aigua arribava al vessant sud, a Delfos, on brollava la font de Castàlia.

En tota la composició, petits 'puttis' recorden a Rafael i Tiziano. La composició dels colors correspon

a tonalitats ocres i marrons, intercalades amb espais rosats, molt més difuminats, on la línia és més sinuosa. També hi ha algun toc de colors primaris com pot ser el groc de la banda dreta, molt estrident, i també a la part inferior en el centre de la composició. Uns blaus intensos emmarquen el plafó a banda i banda i també el torrent desemboca en una cascada imaginativa de tonalitats blavoses.

El plafó 3: la Pintura

La seva ubicació és significativa, ja que es tracta del plafó central. Amb tota intenció, en el punt central del plafó apareixen els tres colors primaris: blau cian, groc i magenta. És com si el pintor volgués representar el naixement del color, que s'expandeix i crea milers de colors al seu voltant. En els espais intermedis el pintor treballa amb els colors primaris, tret del magenta, exclòs de l'obra, i els secundaris, excepte el verd, que utilitza en comptades ocasions i sempre enfosquit pel negre. També tenen importància els colors en estat saturat, com un blau intens que recorda el 'blauet', tant característic de Sitges, i el violeta que, tot i no ser gaire abundant, té el seu petit lloc en cada plafó. En les figures nues la combinació de colors es decanta cap als terciaris dins de la gamma d'ocres i colors crus. El resultat és una gamma perfectament harmònica però a la vegada dinàmica.

Com no podia ser d'altra manera, els estris més repetits en aquest plafó són la paleta i el pinzell. Els personatges estan en un moment d'esforç, ja sigui com a pintors o com a models. De cada paleta, alguna arrodonada, altra quadrada, estan naixent noves obres. A través

de la nuesa dels personatges, l'espectador percep la tensió que el cos descarrega en el pinzell.

Pel que fa a la temàtica, la font d'inspiració és variada, principalment el renaixement italià i Masaccio, pels quals Ferré Pino mostra especial admiració. Hi ha el gènere humà expulsat del paradís, inspirat en l'obra de Masaccio de l'any 1427 *Adam i Eva expulsats del paradís*. Ferré Pino representa Adam consolant a l'Eva, que, com en l'obra inspiradora, es tapa les parts púdiques i mirant cap al cel. El pintor representa també una deessa de l'amor, semblant a una de les versions de Tiziano de la *Venus dormida* de Giorgione. Per exemple la de la *Venus d'Urbino*, de l'any 1538. A prop de

Venus hi ha un grup d'aquells angelets que sempre acompanyen la pintura del Renaixement. Podrien estar inspirats també en Tiziano, considerat un dels grans pintors de figures infantils.

A l'extrem esquerra Dànae, personatge de la mitologia grega. Esta sola i aïllada perquè en la mitologia, l'oracle va revelar al pare de Dànae, el rei d'Argos, que seria assassinat pel seu nét, i per impedir-ho tancà la filla en una torre perquè no tingués descendència. Els pintors del Renaixement la representaven envoltada d'àngels que en tenien cura i la protegien. Com, per exemple a l'obra *Dànae*, de Correggio, de l'any 1531.

(Continuarà)

Articles...

Francesc Parra i Mestres

Diversos estudis, monografies i articles parlen de diferents aspectes de la malvasia de Sitges. Així, per exemple, es troba ben documentat tot el que es refereix a la davallada del conreu de la malvasia durant el segle XIX. Com explica Roland Sierra en un estudi publicat als Dossiers Agraris ICEA, tot i la seva exportació a les colònies ultramarines, el conreu de la malvasia continuà en el segle XIX el lent declivi iniciat al final de la centúria anterior. En el seu treball, Lluís de Dalmau, terratinent i productor, donava la culpa d'aquest declivi al "maléfico oídium" i als capricis de la moda, que havien potenciat altres vins en detriment de la malvasia. Presentem un breu extracte d'aquest interessant treball de Lluís de Dalmau, presentat en el Primer Certamen Científico-Literari de Sitges, celebrat l'any 1886.

Historia y cultivo de la malvasía en la villa de Sitges

La rica vid malvasía que con tanto vigor y lozanía se desarrolla en nuestro rico suelo cual si fuese su tierra natal, tiene en su historia bastante de curioso y notable que hace que nos interese su descripción. Tanto más cuanto que siempre se la ha prodigado en nuestro fértil suelo un cariño especial por parle de los viticultores, que la cultivan con esmero e interés para obtener de ella el rico licor que siempre ha sido apreciado y obtuvo en otro tiempo el pomposo renombre de Rey de los Vinos. [...] En nuestra pequeña villa, había en otros tiempos una verdadera afición al cultivo de la malvasía, debido a que el rico licor era en todas partes muy

apreciado y grande su exportación, pero desde que el maléfico oídium destruyó casi por completo la rica planta y la moda con sus caprichos deja en olvido el suave licor, su cultivo ha menguado mucho en nuestro suelo, y en nuestros días ha caído tan en desuso el rico néctar que muchos propietarios han abandonada su cultivo o disminuido el número de jornales de este viñedo. En efecto, según datos, se cultivaban en Sitges hacia los años 1740 más de 80 jornales de malvasía, que, produciendo por jornal, como término medio, tres cargas escasas, representaban próximamente 240 cargas, que vendidas a 100 duros la carga, daba un capital de

24.000 duros. En el año 1844 ya había menguado la afición al cultivo de la malvasía, pues sólo se cultivaban unos 40 jornales. Desde esta época fue desapareciendo la malvasía del término de Sitges, hasta que en 1854 fueron invadidos nuestros viñedos por el oídium que atacó fuertemente a la malvasía, de manera que en 1857 y 1858 eran raras las cepas de malvasía que se cultivaban, alcanzando el rico licor un precio fabuloso, pues se vendió a 200 y 260 duros la carga.

Después que se encontró el remedio para combatir el hongo microscópico los viñedos de malvasía se han ido reconstruyendo, pero no con la afición de antes, debido a la falta de pedidos, ya que la moda había introducido otros licores. De modo que hoy sólo se cultivan en nuestro término unos 27 jornales de tan rica planta que producen escasamente 61 cargas del precioso licor, de los que escasamente se expende la quinta parte. ¡Qué contraste con los tiempos pasados!

[...] El rico vino malvasía, a pesar del injusto olvido en que hoy se tiene y de la competencia que le hacen otros vinos hoy de moda, no se da por vencido, sino que acoge con gusto los progresos de la ciencia moderna, se purifica, haciéndose hermoso y transparente y se muestra con galantería en los certámenes nacionales y extranjeros para obtener, como siempre, el premio de perfección y demostrar así que está dispuesto a lidiar con sus enemigos, presentándoles, como escudo de

defensa, el noble y distinguido premio que siempre ha alcanzado honrosamente.

En efecto, la rica malvasía de Sitges ha concurrido en los diferentes certámenes agrícolas e industriales que se han verificado en ambos continentes, figurando entre ellos las diferentes exposiciones regionales que se han verificado en Barcelona, la exposición internacional de Filadelfia en el año 1876, la exposición nacional vinícola de Madrid en el año 1877, la internacional de París del año 1878, la de Boston de 1883, la de Viena 1873, en las exposiciones de Matanzas, Burdeos, Villanueva y Geltrú y otras muchas, siendo la malvasía elaborada por nuestro dignísimo compatriota y práctico agricultor excmo. sr. d. José B^a Puig de Galup la que ha obtenido las grandes recompensas por su buena y perfeccionada elaboración.

En nuestra villa de Sitges fue tanta la prosperidad de la malvasía en épocas pasadas, que nuestra rada se hallaba siempre cuajada de buques que la transportaban a lejanas tierras, siendo Inglaterra y Alemania las que más las consumían. Pero no sólo era transportada al extranjero, sino que en gran parte era consumida en nuestra patria y en América, de modo que para atender a tanto consumo, se cultivaba la rica planta en gran parte de nuestro valle.

Lluís de Dalmau

**Aquest número ha estat
publicat amb l'ajuda de**

Caixa Penedès